

KOMUNIKAT KOMISJI**Wytyczne dotyczące korzystania ze swobodnego przepływu pracowników podczas epidemii COVID-19**

(2020/C 102 I/03)

Kryzys spowodowany Covid-19 doprowadził do wprowadzenia bezprecedensowych środków w państwach członkowskich UE, w tym przywrócenia kontroli na ich granicach wewnętrznych.

W wytycznych dotyczących środków zarządzania granicami w celu ochrony zdrowia i zapewnienia dostępności towarów i usług podstawowych ⁽¹⁾ określono zasady zintegrowanego podejścia do skutecznego zarządzania granicami w celu ochrony zdrowia publicznego przy zachowaniu integralności rynku wewnętrznego. Zgodnie z pkt 23 tych wytycznych, państwa członkowskie powinny zezwolić na przekraczanie granicy przez pracowników przygranicznych i ułatwić je im, w szczególności, ale nie tylko, tym którzy pracują w sektorze opieki zdrowotnej i w sektorze spożywczym, oraz w sektorach innych usług podstawowych (np. opieka nad dziećmi, opieka nad osobami starszymi, personel o krytycznym znaczeniu dla przedsiębiorstw użyteczności publicznej), aby zapewnić ciągłość ich działalności zawodowej.

Chociaż ograniczenia prawa do swobodnego przepływu pracowników mogą być uzasadnione względami porządku publicznego, bezpieczeństwa publicznego lub zdrowia publicznego, muszą być one konieczne, proporcjonalne i oparte na obiektywnych i niedyskryminacyjnych kryteriach.

Pracownicy przygraniczni, pracownicy delegowani ⁽²⁾, a także pracownicy sezonowi mieszkają w jednym kraju, ale pracują w innym. Wielu z nich ma kluczowe znaczenie dla przyjmujących ich państw członkowskich, na przykład dla systemów opieki zdrowotnej, świadczenia innych usług podstawowych, w tym tworzenia i utrzymywania sprzętu medycznego i infrastruktury medycznej, lub zapewniania dostaw towarów. Kluczowe znaczenie ma zatem skoordynowane podejście na szczeblu UE, które ułatwi tym pracownikom dalsze przekraczanie granic wewnętrznych.

W odpowiedzi na wezwanie Rady Europejskiej ⁽³⁾ do Komisji o zajęcie się sytuacją pracowników przygranicznych i pracowników sezonowych, którzy muszą być w stanie kontynuować swoją podstawową działalność, unikając przy tym dalszego rozprzestrzeniania się wirusa i zgodnie z Wytycznymi dotyczącymi środków zarządzania granicami w celu ochrony zdrowia i zapewnienia dostępności towarów i usług podstawowych, w szczególności z pkt 23 tego dokumentu, w wytycznych przedstawionych poniżej zachęca się państwa członkowskie do zastosowania konkretnych środków zapewniających skoordynowane podejście na szczeblu UE ⁽⁴⁾. Dotyczy to pracowników, o których mowa powyżej, w szczególności pracowników, którzy muszą przekroczyć granicę w celu dotarcia do swojego miejsca pracy, ponieważ ich zawody należą do zawodów o krytycznym znaczeniu, dotyczących wykonywania czynności związanych z usługami podstawowymi. Powinno to również mieć zastosowanie w przypadkach, gdy pracownicy, o których mowa powyżej, wykorzystują państwo członkowskie wyłącznie jako państwo tranzytu w celu dotarcia do innego państwa członkowskiego. Niniejsze wytyczne pozostają bez uszczerbku dla szczególnych środków określonych w komunikacie w sprawie wdrożenia uprzywilejowanych korytarzy ⁽⁵⁾ lub w Wytycznych dotyczących ułatwiania lotniczych przewozów towarowych w trakcie epidemii COVID-19 ⁽⁶⁾.

Państwa członkowskie powinny traktować osoby samozatrudnione wykonujące zawody o krytycznym znaczeniu wymienione w niniejszych wytycznych w ten sam sposób.

Pracownicy wykonujący zawody o krytycznym znaczeniu

1. W niektórych częściach UE, w szczególności w regionach przygranicznych, pracownicy przygraniczni wykonują zawody o krytycznym znaczeniu, dla których nieograniczone przekraczanie granic ma kluczowe znaczenie. Wprowadzone przez państwa członkowskie ograniczenia dotyczące przekraczania ich granic mogą powodować dodatkowe trudności, a nawet utrudniać walkę z kryzysem spowodowanym Covid-19.

⁽¹⁾ C(2020) 1753 final

⁽²⁾ Pracownicy, którzy są tymczasowo wysłani przez swojego pracodawcę, znajdującego się w jednym państwie członkowskim, w celu wykonywania pracy lub świadczenia usług w innym państwie członkowskim.

⁽³⁾ Pkt 4 wspólnego oświadczenia członków Rady Europejskiej z dnia 26 marca 2020 r.

⁽⁴⁾ Wskazówki dotyczące wprowadzenia w życie tymczasowego ograniczenia innych niż niezbędne podróży do UE, uproszczenia zasad tranzytu do celów repatriacji obywateli Unii oraz skutków dla wspólnej polityki wizowej C (2020) 2050 final, zawierają środki dotyczące pracowników przygranicznych i sezonowych z państw trzecich.

⁽⁵⁾ C(2020) 1897 final.

⁽⁶⁾ C(2020) 2010 final

2. Utrzymanie swobodnego przepływu wszystkich pracowników w kluczowych zawodach, zarówno pracowników przygranicznych jak i pracowników delegowanych, ma zasadnicze znaczenie. Państwa członkowskie powinny umożliwić pracownikom wjazd na terytorium przyjmującego państwa członkowskiego i nieograniczony dostęp do ich miejsca pracy, zwłaszcza jeżeli wykonują oni jeden z następujących zawodów ⁽⁷⁾:
- Personel ochrony zdrowia, w tym personel paramedyczny;
 - Pracownicy opieki osobistej w usługach zdrowotnych, w tym pracownicy opieki nad dziećmi, osobami niepełnosprawnymi i osobami starszymi;
 - Naukowcy w przemyśle związanym ze zdrowiem;
 - Pracownicy w przemyśle farmaceutycznym i sektorze wyrobów medycznych;
 - Pracownicy zaangażowani w dostawę towarów, zwłaszcza w łańcuchach dostaw leków, materiałów medycznych, wyrobów medycznych i środków ochrony indywidualnej, w tym w ich montaż i konserwację;
 - Specjaliści do spraw technologii informacyjno-komunikacyjnych;
 - Technicy do spraw technologii informacyjno-komunikacyjnych oraz pozostali technicy zajmujący się podstawową konserwacją sprzętu;
 - Specjaliści z zakresu inżynierii, tacy jak technicy energetycy, inżynierowie i technicy elektrycy;
 - Osoby pracujące nad infrastrukturą krytyczną i nad inną infrastrukturą podstawową;
 - Średni personel nauk fizycznych, chemicznych i technicznych (w tym technicy elektrowni wodnych);
 - Pracownicy usług ochrony;
 - Strażacy/policjanci/strażnicy więzienni/pracownicy ochrony mienia i osób/personel zajmujący się ochroną ludności;
 - Pracownicy zajmujący się produkcją żywności i przetwórstwem spożywczym oraz pokrewni robotnicy przemysłowi i pracownicy obsługi;
 - Operatorzy maszyn i urządzeń przemysłu spożywczego i pokrewni (w tym operator produkcji żywności);
 - Pracownicy transportu ⁽⁸⁾, w szczególności:
 - Kierowcy samochodów osobowych, dostawczych i motocykli ⁽⁹⁾, kierowcy samochodów ciężarowych, kierowcy autobusów i motorniczowie tramwajów oraz kierowcy karetek, w tym kierowcy świadczący pomoc w ramach Unijnego Mechanizmu Ochrony Ludności oraz kierowcy transportujący repatriowanych z innego państwa członkowskiego do miejsca pochodzenia;
 - Piloci linii lotniczych;
 - Maszyniści; inspektorzy wagonów, personel techniczny warsztatów obsługi, jak również personel zarządcy infrastruktury uczestniczący w zarządzaniu ruchem i alokacji zdolności przepustowej;
 - Pracownicy żeglugi morskiej i śródlądowej;
 - Rybacy;
 - Personel instytucji publicznych, w tym organizacji międzynarodowych, pełniący funkcję krytyczną.
3. Komisja wzywa państwa członkowskie do ustanowienia konkretnych, nieobciążających i szybkich procedur przekraczania granic gwarantujących regularny przepływ pracowników przygranicznych i delegowanych w celu zapewnienia im płynnego przejścia. Można tego dokonać na przykład, gdy jest to możliwe, za pomocą pasów ruchu na granicy dla takich pracowników lub szczególnych naklejek uznawanych przez sąsiadujące państwa członkowskie, które będą ułatwiać im dostęp do terytorium państwa członkowskiego miejsca zatrudnienia. Komisja skonsultuje się również w trybie pilnym z Komitetem Technicznym ds. Swobodnego Przepływu Pracowników w celu określenia najlepszych praktyk, które mogą zostać rozszerzone na wszystkie państwa członkowskie, co umożliwi tym pracownikom wykonywanie ich kluczowych zawodów bez zbędnych przeszkód.

⁽⁷⁾ Kategorie są zgodne z klasyfikacją ESCO (europejska klasyfikacja umiejętności, kompetencji, kwalifikacji i zawodów), która jest europejską wielojęzyczną klasyfikacją umiejętności, kompetencji, kwalifikacji i zawodów. Zob. <https://ec.europa.eu/esco/portal/howtouse/21da6a9a-02d1-4533-8057-dea0a824a17a>

⁽⁸⁾ Zob. dalsze szczegółowe wytyczne dotyczące pracowników sektora transportu zawarte w dokumencie C(2020) 1897 final – Komunikat Komisji w sprawie wdrożenia uprzywilejowanych korytarzy w kontekście wytycznych dotyczących środków zarządzania granicami w celu ochrony zdrowia i zapewnienia dostępności towarów i usług podstawowych.

⁽⁹⁾ Kierowcy motocykli wyłącznie w przypadku transportu materiałów medycznych, wyrobów medycznych i środków ochrony indywidualnej.

Wyrwykowe kontrole sanitarne

4. Wyrwykowe kontrole sanitarne pracowników przygranicznych i delegowanych muszą być przeprowadzane w takich samych warunkach, jak w przypadku obywateli danego państwa wykonujących te same zawody.
5. W celu zapewnienia płynności ruchu wyrwykowe kontrole sanitarne mogą być prowadzone przed lub za granicą, w zależności od dostępnej infrastruktury. Państwa członkowskie powinny koordynować między sobą swoje działania i przeprowadzać wyrwykowe kontrole sanitarne tylko po jednej stronie granicy, aby uniknąć powielania działań i wydłużania czasu oczekiwania. Kontrole i wyrwykowe kontrole sanitarne nie powinny wymagać od pracowników opuszczenia pojazdu i powinny zasadniczo opierać się na elektronicznym pomiarze temperatury ciała. Pomiar temperatury ciała pracownika zazwyczaj nie powinny być wykonywane częściej niż trzy razy dziennie. W sytuacji gdy pracownik ma gorączkę i służby graniczne uważają, że nie powinien mieć prawa do kontynuowania podróży, pracownik powinien mieć dostęp do odpowiedniej opieki zdrowotnej na takich samych warunkach, jak w przypadku obywateli państwa członkowskiego miejsca zatrudnienia. Informacje na temat tej osoby należy udostępnić sąsiadnym państwom członkowskim, których to dotyczy.
6. W odniesieniu do pracowników transportu, o których mowa w pkt 19 komunikatu w sprawie wdrożenia uprzywilejowanych korytarzy, mają zastosowanie specjalne środki badania stanu zdrowia, o których mowa w tych wytycznych.

Inni pracownicy

7. Państwa członkowskie powinny zezwolić na dalsze przekraczanie granic pracownikom przygranicznym i delegowanym w celu dotarcia do ich miejsca pracy, o ile praca w danym sektorze jest nadal dozwolona w przyjmującym państwie członkowskim.
8. W sytuacjach, które mogą prowadzić do zmiany w państwie członkowskim ubezpieczenia pracownika⁽¹⁰⁾, państwa członkowskie powinny skorzystać z wyjątku przewidzianego w art. 16 rozporządzenia (WE) nr 883/2004⁽¹¹⁾ w celu utrzymania ochrony socjalnej w niezmienionej postaci w odniesieniu do danego pracownika. Aby ubiegać się o taki wyjątek, pracodawca musi złożyć wniosek do państwa członkowskiego, którego ustawodawstwo jest przedmiotem wniosku pracownika.

Pracownicy sezonowi

9. Niektóre sektory gospodarki, w szczególności sektor rolnictwa, w wielu państwach członkowskich opierają się na pracownikach sezonowych z innych państw członkowskich. W odpowiedzi na niedobory siły roboczej w tych sektorach w wyniku kryzysu państwa członkowskie powinny wymieniać się informacjami na temat ich różnych potrzeb, na przykład poprzez istniejące kanały Komitetu Technicznego ds. Swobodnego Przepływu Pracowników. Przypomina się, że w pewnych okolicznościach pracownicy sezonowi w rolnictwie pełnią funkcje o krytycznym znaczeniu dla zbiorów, sadzenia czy pielęgnacji. W takiej sytuacji państwa członkowskie powinny traktować tych pracowników w taki sam sposób, jak pracowników wykonujących zawody o krytycznym znaczeniu, o których mowa powyżej. Państwa członkowskie powinny również zezwolić na dalsze przekraczanie granic przez takich pracowników, o ile praca w danym sektorze jest nadal dozwolona w przyjmującym państwie członkowskim. Państwa członkowskie powinny również informować pracodawców o konieczności zapewnienia odpowiedniej ochrony zdrowia i bezpieczeństwa.
10. Komisja wzywa państwa członkowskie do ustanowienia konkretnych procedur w celu zapewnienia płynnego przejścia takim pracownikom i wykorzysta również Komitet Techniczny ds. Swobodnego Przepływu Pracowników w celu określenia najlepszych praktyk, które mogą zostać rozszerzone na wszystkie państwa członkowskie, aby umożliwić tym pracownikom wykonywanie ich kluczowych zawodów bez zbędnych przeszkód.

⁽¹⁰⁾ W przypadku działalności zawodowej w dwóch państwach członkowskich, gdy pracownik przygraniczny, który obecnie pracuje zarówno w państwie członkowskim zatrudnienia, jak i w państwie członkowskim zamieszkania i jest ubezpieczony w państwie członkowskim zatrudnienia, gdyż jego działalność zawodowa w państwie członkowskim miejsca zamieszkania nie jest znaczna, przekracza próg 25 % czasu pracy w wyniku wprowadzenia przez niektóre państwa członkowskie środków zapewniających izolację.

⁽¹¹⁾ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego.